

**Teknokentlerde Yer Alan Bilişim Teknolojileri Şirketlerinin
Küreselleşmesi İçin Kritik Unsurlar Toplantısı**

Türkiye Bilişim Derneği Genel Başkanı

Rahmi Aktepe

3 Aralık 2019

Türkiye Teknoloji Geliştirme Vakfı (TTGV) / ANKARA

Değerli Bilişimciler,

Değerli Katılımcılar,

Dünyanın gelmiş geçmiş en iyi buz hokeyi oyuncusu sıfatını hala taşıyan Kanadalı **Wayne Gretzky** hayata ve başarıya dair ünlü sözleriyle de tanınıyor. Bir sözü dikkatimi çekmişti:

İyi oyuncu, top neredeyse orada oynar.

Mükemmel bir oyuncu ise, topun nerede olacağını hesaplayarak orada oynar.

Bu, küresel rekabet mücadelesinde ülkelerin kendilerini konumlandırma açısından önemli bir benzerlik ifade ediyor.

Yaptığımız bu arama toplantılarında kalkınma ve ulusal başarı için “nerede olmak ve nasıl oynamak” gibi stratejik öngörülerin içerisinde isabetli, uygulanabilir çözümler üretmek durumundayız.

Çünkü çok zamanımız yok.

Bilişim ve Yazılım sektörünün dünya ihracatından aldığı payın artırılabilmesi için öncelikli olarak:

-Ulusal seviyede regülasyonunun yapılması,

-Yetkinliğinin artırılması ve kapasitesinin geliştirilmesi söz konusu.

Bu amaçla, eş zamanlı olarak;

- Türkiye’de Bilişim Ekosisteminin güçlendirilmesi, ekosistemden sorumlu makamın ve tüm paydaşların yetki ve sorumluluklarının netleşmesi,
- İşbirliği ve ARGE teşvik mekanizmalarının kapsamının netleşmesi, teknoloji yol haritasının tüm paydaşlara benimsetilmesi,
- Uygulanacak standartların küresel ölçeklere göre milli değerlerle oluşturulması ve benimsenmesi
- Özellikle yerli ve milli özgün yazılım üretiminin desteklenmesini merkeze alan ihracat odaklı, şekli koşullardan arındırılmış bir teşvik stratejisi çizilmesi
- Yasal çerçevenin belirsizliklere yer vermeyecek şekilde oluşturulması

gibi konularda artık sonuç görmeye başlamamız lazım

Bu noktada Sanayi ve Teknoloji Bakanlığımızın son strateji belgesinin, **bizlerin paylaştığı öngörüler ve iletişimimizin de belirgin bir pay taşıdığı** önemli bir adım olduğuna inanıyorum.

Oldukça kapsamlı bir Milli Hamle belgesi olmuştur ve dağınık stratejileri bir araya toplama amacını gütmüştür.

Önemli olan bu strateji belgesini bir belge olmaktan çıkarıp, yaşayan bir organizma gibi çalıştığını görmektir.

1923 ten sonra başlayan milli eğitim seferberliğimiz kadar disiplinli, fedakârane ölçüde gönüllü, organize ve kararlı bir süreç bizi bu noktaya taşıyabilir.

Nereden başlayacağımız konusunda her uçtan demek geliyor içimden ama öncelikle dışa kapalı kalmadan kendi üretimimizi değerlendirmek başta gelmeli.

Bu gün amuda kullanılmakta olan çözümlerin yaklaşık % 90'nın yabancı menşeli olduğu ifade ediliyor.

Nesnelerin interneti,

Yapay Zekâ,

Sanal Gerçeklik,

Karmaşık Gerçeklik,

Büyük Veri,

Robotlar ve Otonom Sistemler

başta olmak üzere dijital/sayısal dönüşümde **kamuda ihtiyaç duyulan yazılım ve donanımların yerli ve özgün olanlarının seçilmesi, geliştirilmesine destek verilmesi ve hızla kamuda yaygın olarak kullanılmasının sağlanması** bilişim ekosisteminin gelişimi ve sürdürülebilirliği için çok önemlidir. **Markalaşma ve ihracat bu zemine dayalı olarak gerçekleşecektir.**

Yazılım sektörü 5,2 milyar dolar sektör büyüklüğüne sahiptir. İhracat sayılarına bakıldığında yazılım 898 milyon dolar ile Türkiye'nin toplam ihracatı içinde ancak yaklaşık %0,57'lik paya ulaşabilmiştir.

Küresel piyasalarda rekabetçi olabilmek için yenilik yaratma kapasitesinin devamlılığını sağlamak gerekmektedir.

Bu nedenle ARGE harcamalarının milli gelirdeki payı önemlidir. Ülkede yüksek teknoloji üreten sektörlerin varlığı doğrudan veya dolaylı bağlantıları ile diğer sektörlerle de canlılık kazandırır.

Verimliliklerinin artması anlamında dışa açıklık sağlar.

Karşılaştırmalı olarak bakıldığında yüksek teknoloji ürün ihracatçısı ülkelerin

Malezya, %129

Hollanda, , %154

İsviçre, %120

Singapur%318

İle **dışa açıklık indeksinin** yüksek olduğu görülmektedir. **Türkiye'de ise bu oran %47 seviyelerindedir.**

Küresel sanayide % 5-8 arasında bir büyüme yaratabileceği düşünülen endüstri 4.0 ile birlikte, yeni ürünleri pazara sunma süresi % 25 ile % 50 arasında kısalırken, mühendislik giderleri % 30'a kadar düşebilecek ve % 70'e kadar enerji tasarrufu sağlanabilecek. Yani ARGE yatırımları çok önemli.

ARGE personelinin (milyon başına) ve ARGE Harcamalarının Milli Gelirdeki payının yüksek teknoloji ürün ihracatçısı ülkelere kıyasla, ülkemizde oldukça düşük olduğu göze çarpmaktadır.

Türkiye'de bu rakamlar sırasıyla 1.156 ve %1 iken, örneğin yüksek teknoloji ürün ihracatçısı Kore'de 7.087 ve %4,2 olarak gerçekleşmiştir.

Bu gün tarımda bile başarılı olabilmek ya da herhangi bir hammaddeyi ihraç etme süreçleri için dahi ileri teknoloji ürünü dijital uygulamalar ve bilişimin kolaylaştırıcılığına ihtiyaç var. Bu ürünleri ya üretmek ya da satın almak durumundayız.

Diğer yandan, ekonomik denge ve bağımsızlık için aldıklarımızın ve sattıklarımızın dengesine dikkat etmek zorundayız.

2018 yılında 168 milyar dolarla ihracatta Cumhuriyet tarihinin rekoru kırılırken, **yüksek teknoloji ürünlerin bu ihracat içindeki payı yüzde 3.3 ile son 5 yılın en düşük seviyesine geriledi.**

2013-2018 yılları arasında, Türkiye'nin yüksek teknoloji ürün **ihracatı 25 milyar 826 milyon dolar olmasına** rağmen, **bu kategoride yapılan ithalat 133 milyar 459 milyon dolar oldu** ve son 5 yıllık dönemde Türkiye'nin verdiği ticaret açığı **107 milyar 633 milyona yükseldi.**

Demek ki mevcut ARGE ve Teknopark kaynaklarımız yeterli değil ya da yeterli uygun ticarileşme strateji ve işbirliği gücümüz veya dış ticaret diplomasimiz yok.

Teknolojik ürün ihracatına yönelik sağlanan destekler, bu ürün grubunda üretimi artırsa da ihracatta aynı başarı yakalanamadı.

Son 5 yıllık zaman diliminde aylık bazda özel durumlar hariç, yüksek teknoloji ürünlerin toplam ihracat içindeki payı yüzde 4'ün üzerine çıkamadı.

2014 yılında ihracat içindeki payı yüzde 3.4 olan yüksek teknoloji ürünler, 2015'te yüzde 3.6, 2016'da yüzde 3.5, 2017'de yüzde 3.4 ve 2018'de yüzde 3.3 seviyesinde seyretti.

Yazılım, elle tutulabilir bir nesne olmamasına rağmen, çok yüksek değerlere sahip olan sanal/dijital bir değer. Aynı zamanda çok fazla ticari modeli de desteklemesiyle geniş ticari hacim oluşturulabilecek bir sektör. **Yazılım ihracatı** işte tam bu noktada ön plana çıkıyor.

Küresel değer zincirinde önemli olan ürün geliştirme ve tasarım bölümüdür. Yeniden yapılanan dünyada çok büyük meblağlar harcanarak yapılan ARGE çalışmaları ile gelişmiş ülkeler her geçen gün çok farklı yeni bilgi ve teknolojilerin sahibi olmaktadır.

Ülkemizde yaklaşık sayıları 4000'e ulaşmış yazılım firmalarının birçoğu ihracat yapmak, ürünlerini yurtdışında da pazarlamak istiyor.

Bu firmaların işbirliği için kümelenmek gibi alternatif çözümlerle güçlenmesi, üretim ve pazarlama açısından başarılı sonuçlar sağlayabilir.

Ayrıca küçük gruplar halinde çalışan genç yetenekler var, haklarında bazı başarı hikâyeleri duyuluyor. Bu grupların da mutlaka desteklenmesi gerektiğine inanıyorum.

TBD Yerli ve Milli Yazılım Endüstrisi Raporunda belirtildiği gibi, Kırk Avrupa ülkesi incelendiğinde Türkiye, **bilişim gelişmişlik endeksi sıralamasında** Makedonya ve Bosna-Hersek'in üzerinde **37. sırada**

görülmektedir. Sıralamanın ilk üç basamağında İzlanda, İsviçre ve Danimarka yer almaktadır. Raporun II. Sürümü için veri toplanması süreci sonlanmak üzeredir. Ocak'da yayımlanacak ve paydaşlara dağıtımı yapılacaktır.

Yaşadığımız çağ öylesine bir çağdır ki devletler de işleyiş biçimleri açısından bir yarış içine itilmişlerdir.

Dünya ticaretinin 2019 yılında miktar olarak yüzde 3,6 genişlemesi beklenirken, petrol, emtia ve mal fiyatlarındaki durağanlaşma ile birlikte değer bazında ancak yüzde 5 büyüyeceği ve 19,6 trilyon dolara ulaşabileceği öngörülmektedir.

Dünya ekonomisinde yavaşlama ve korumacılık önlemleri mal ticaretindeki genişlemeyi de sınırlayacaktır. Buna bağlı küresel ihracat performansının 2017 ve 2018 yıllarının altında kalacağı öngörülmektedir. Burada ben bir fırsat görüyorum: Bu kriz içerisinde ileri teknoloji ihracatını artırabilenler için bir kâr söz konusu olacak.

Bu arada bir noktayı unutmayalım: En büyük Yerli yazılım teşviki yerli ve milli ürünlerimizi kendimiz kullanmakla gerçekleşecektir. Bir ülke sahip olduğu markalar kadar zengindir.

Yüksek teknolojiye dayalı sektörler, eğitilmiş iş gücüne ihtiyaç duyan sektörlerdir. Bu kapsamdaki insan kaynağı, Türkiye'nin hem güçlü hem zayıf yönü.

Bu alanda kullanılabilir insan kaynakları sayısı yeterli düzeyde değil ama genç nüfusumuz kısa süre içerisinde en iyi şekilde yetiştirilebilir.

Kompleks problem çözen, yaratıcı düşünen insanlar gelecekte daha da önemli olacak

Üniversitelerin müfredatlarında bilişimle ilgili bölümlerinin üst niteliklerde ve daha fazla sayıda eleman yetiştirmeleri önemli.

Bu nedenle, ülkemizde BT eğitimi veren tüm üniversitelerin ilgili bölümlerindeki müfredat ve olanaklar hızla pozitif yönde eşitlenmeli.

Sadece Kod yazmak değil, algoritma tasarlamak, sistem kurmak önemli. Türkiye'nin en iyi okullarından mezun öğrencilerin kodlama yazması üst düzey eleman eğitimi açısından tek odak değildir.

Yalnızca Bilgisayar Mühendisliği değil, tıp, hukuk ya da herhangi başka bir eğitim alanında yetişenlerin mutlaka dijital yetkinliklerinin bulunması artık şart.

Ayrıca her alanda yaşanan beyin göçünü durduracak istihdam ve teşvik politikaları ve yüksek nitelikli bilişim alanı çalışanlarının özlük haklarını tanımlı ve eşitlik taşıyan bir duruma getirmek de yıllardır üzerinde çaba sarf ettiğimiz bir konu.

Bu günkü toplantımıza başarılar diliyorum. Sözlerimi bitirmeden önce iki pratik konuyu da dile getirmek istiyorum:

Gerçek başarı için yüksek etik ve kendine karşı dürüstlük şarttır. Yerli ve Milli Yazılım tanımının yerlilik katkı oranı hesaplamalarının sağlıklı bir zemine kavuşması bu bakımdan en büyük dileğimizdir.

İkincisi, ülkemizde ileri teknoloji üretmek isteyen sektörler, üretim sürecinde ihtiyaç duyacakları desteği sağlayabilmek amacıyla birkaç büyük şehre yerleşmişlerdir. Bu durumu da yeniden kurgulamak ve belki **mevzuat açısından tüm ülkeyi teknopark ya da serbest bölge niteliğinde destekleyebilmek amaçlanmalıdır.**

2023 yılı hedeflerini tutturmak değil; bu hedefleri aşmak, ülkemiz için dijital dönüşümde en büyük ekonomik güçler arasına girmenin garantisi olacaktır. Bu güce ve cesarete sahip olduğumuza inanıyorum. Yeter ki işbirliği, güç birliği ve eşgüdüm ilkelerine sıkıca sarılalım.